

Prosjektdokument

versjon 20.11.24

Sámi Nuoraid Lávdi // Saemien noeri låajtoe // Sáme Nuorra Sedna // Ung Samisk Scene

Prosjektperiode 2024-2026

Prosjekteier: Hålogaland Amatørteaterselskap (HATS)

Sammendrag

Prosjektet *Sámi Nuoraid Lávdi/Saemien noeri låajtoe/Sáme Nuorra Sedna/Ung samisk scene* går inn i andre fase. Det skal etableres samarbeid for å skape varige samhandlingsstrukturer på tvers av grensene i Norge, Sverige og Finland, for å bygge den *nomadiske kunst, musikk, film og teaterarena i Sápmi*. Dette gjøres gjennom enkeltstående delprosjekter.

Erfaringene fra første fase av prosjektet er at det er en svak og til dels fraværende struktur av kulturaktører som har fast tilbud der samiske barn og unge kan bruke samisk språk og formspråk i aktiviteter basert på ulike kunstuttrykk. Vi vet at det meste av kulturaktiviteter for samiske barn og unge er prosjektbasert og finansiert med kortsiktige prosjektmidler. Sånn kan det ikke være!

Prosjektets bakgrunn

Prosjektet er blitt til på bakgrunn av samtaler med en rekke aktører siden 2016, og ved samarbeid om enkelte småprosjekter. Felles for mange aktører i Sápmi er at de er små organisasjoner med knappe ressurser. Derfor har det vært arbeidet med kortsiktig planleggingshorisont, og mye tid og kapasitet har gått til innhenting av prosjektmidler - framfor å etablere og forbedre samarbeid, der vi har et felles mål for å utvikle samisk kunst, kultur, formspråk og språk. Etter prosjektets første fase ser vi at det mangler forutsigbare aktiviteter for unge i Sápmi som vil utvikle sitt kunstnerskap. Det er derfor viktig å løfte blikket utover de enkeltes organisatoriske formål og rammer, for å kunne bidra til å bygge en sterkere og mer fleksibel kulturell infrastruktur i Sápmi. Den kulturelle grunnmuren for unge som ønsker å utvikle samiske kunstuttrykk er i liten grad utbygd i dag. Det er mange små organisasjoner og institusjoner som arbeider med samiske kunst- og kulturoppgaver i et avgrenset oppdrag, der de fleste arbeider med knappe økonomiske midler. Vi har ennå store virkninger av fornorskningspolitikken i samfunnet, og det er derfor viktig at de samiske perspektivene og livsfortellingene får rom i offentligheten. Mange har ytret ønske om å bruke kunsten, og det samtalerom den skaper, som utgangspunkt for å undersøke samisk identitet og livsutfoldelse.

En kartlegging av kulturskoler i samiske forvaltningskommuner i Norge viser at det er svært få

med tilbud innen samisk formspråk eller der samisk er arbeidsspråk. Kulturskolene oppgir ønsker om å starte slike tilbud, men mangel på midler og folk med kompetanse oppgis som hinder for dette. En ansatt ved sametinget i Finland opplyser også at det er lite kulturelle tilbud til samisk ungdom på sitt eget språk.

Prosjektets plattform

Sámi Nuoraid Lávdi /Saemien noeri låajtoe/Sáme Nuorra Sedna/Ung Samisk Scene har to faglige utgangspunkt for aktiviteter. Det ene er å skape kunst, og det andre er å bruke kunst som metode for å bruke og ta tilbake det samiske språket. Dette kan være ellers like prosjektaktiviteter som skiller seg ad ved i hvilken grad man vektlegger det språklige, eller det kunstneriske arbeidet. Gjennom ulike aktiviteter og møteplasser skal unge få prøve ut kunstneriske uttrykk, skape kunstneriske uttrykk og utvikle en kunstnerisk praksis med ståsted i en samisk kontekst. I tillegg til å samles om faglige aktiviteter, er det en stor verdi at dette prosjektet skal gi deltakerne mulighet til å bli kjent med mangfoldet i Sápmi, med ulike språk, kunst- og kulturutøvelser. Gjennom et felles prosjekt kan vi utvikle verktøy og faglig kompetanse, og nå ut til flere unge.

Effektmål

Metodene og verktøyene som utvikles skal også kunne overføres til andre nasjonale og etniske minoriteters kulturuttrykk.

Prosjektet har følgende effektmål:

- skape arenaer der ungdom kan møtes og utforske kunstens muligheter basert på samisk kultur.
- gi deltakere, kunstnere og samarbeidspartnere et større nettverk og styrke samhandling i arbeid med samisk språk- og kulturforståelse.
- skape en arena og møteplass der unge utøvere kan utvikle sitt kunstnerskap gjennom møter med kunstnere og hverandre.
- belyse det særegne i det samiske formspråket, og øke bruk av samisk som arbeids-, musikalsk, scenisk og filmatisk språk
- samle erfaringer, utvikle metoder og samarbeidsstrukturer til en langsiktig programutvikling.

Et av effektmålene med prosjektet er å få fram kunnskap, utvikle metoder, samt etablere strukturelt samarbeid som skal inngå i et langsiktig program i årene 2024- 2032. FN har vedtatt at i 2022-2032 skal være internasjonalt tiår for urfolksspråk. Vi ønsker å bruke denne

anledningen til å utvikle nye samarbeid og metoder, slik at Norge kan ta en sentral posisjon i å realisere FNs mål.

Politisk kontekst

I juni 2023 ble Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport lagt fram, som bl.a peker på at to av grunnpilarene for en mulig forsoningsprosess er å legge til rette for arenaer for språk og kunst/kultur. I rapporten pekes det også på at det er et behov for å styrke samarbeidet på tvers av organisasjonsgrenser, som er neste steg/fase i prosjektet.

Den svenske sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, "Som om vi aldri funnits – ekskludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset (2023), viser til den norske rapportens anbefalinger om grenseoverskridende kultursamarbeid initiert av Norge, som et forsonende tiltak. Det er nedsatt en egen samisk forsoningskommisjon som arbeider med en samisk rapport og tilhørende forslag til forsonende tiltak, som skal overleveres senest 01.12.25. Den finske rapporten skal overleveres innen 30.11.25. Vi antar at begge rapporter vil anbefale forsonende tiltak innen språk og kultur på tvers av grensene. Dette vil da underbygge prosjektets relevans, og være et godt bidrag til å nå målene, og vi vil kunne være i forkant.

FN har vedtatt at perioden 2022-2032 skal være internasjonalt tiår for urfolksspråk. Sametinget og Kommunal- og distriktsdepartementet har nedsatt et nasjonalt samarbeidsforum som skal koordinere dette arbeidet, knyttet til Nasjonalt handlingsplan for det internasjonale tiåret for urfolksspråk 2022–2032. Prosjektets tiltak rundt utvikling og gjennomføring av ulike kulturelle aktiviteter, støtter opp under alle målene i handlingsplanen om å se, høre, lære og bruke samisk språk.

I Kulturdirektoratets rapport Kartlegging av arbeid med samisk kunst og kultur i kulturvirksomheter i Norge som er utarbeidet i samarbeid med Sametinget og Samerådet, pekes det på at samiske kunst- og kulturaktører blir rådgivere eller kompetanseaktører for kunst- og kulturvirksomheter som ikke er samiske, selv om det ikke er deres mandat å ha en sånn rolle. Dette prosjektet skal bidra til at arbeid med å skape et større kompetansemiljø, og en plattform for dialog og deling av kunnskap for arbeid med barn og unge.

Stortingsmeldingen Oppleve, skape og dele Kunst og kultur for, med og av barn og unge, fra 2021, løfter opp vårt prosjekt som eksempel på talentsatsning. Rapporten fra Kultur-Sápmis tenketank gir inspirasjon og anbefalinger for arbeid med samisk kunst og kultur. Her pekes det på at den grunnleggende tanken om videreføring av kulturarv og jorden til kommende generasjoner er viktige prinsipper. Prosjektet med sine aktiviteter kan legge til rette for kunnskapsoverføring mellom generasjoner, ved at nye instruktører får erfarne kunstnere som sine veiledere.

Kunnskapsgrunnlag fra perioden 2020-2023

(rapport publiseres, og legges lenke til fra denne teksten)

Gjennom prosjektets første fase og gjennomførte aktiviteter sett at det er en stor vilje til å styrke samarbeid mellom skoler, språksentre, teater, filminstitusjoner, ulike interesseorganisasjoner, museer, gallerier og festivaler - men dette krever støtteordninger som imøtekommer samarbeid mellom ulike miljøer og institusjoner. Foruten midler til aktiviteter, er det også behov for å leie inn prosjektmedarbeidere, da aktørene ofte har meget begrenset kapasitet til å ta på seg flere oppgaver.

1. Det er behov for å utvikle strukturelle samarbeid mellom flere organisasjoner i Sápmi, for å gi forutsigbarhet og for å bygge kompetanse.
2. Det er behov for å bygge en struktur og et årshjul med forutsigbare aktiviteter, som gir samiske barn og unge trygge og sosiale arenaer for språk og kunstnerisk utforskning og utvikling, samt å møte andre i deres aldersgruppe med samme interesse.
3. Det er behov for et kompetansemiljø som har menneskelige og økonomiske ressurser, og som kan bistå lokale aktører som ønsker å sette i gang aktiviteter for barn og unge.
4. Instruktører er en knapphetsressurs. Prosjektet kan med sin samlingsbaserte form være en plattform for nyetablerte kunstnere og samtidig være en attraktiv oppdragsgiver. Det norske storsamfunnet må ta innover seg at de ulike rettighetskampene i Sápmi gjør at unge kunstnere ikke har kapasitet og tid til kunst og kulturelle aktiviteter, samtidig som de utøver rettighetskamp.
5. Det kan ikke være økonomiske og geografiske begrensninger for deltakelse.
6. Gjennom en kartlegging vi har gjort ser vi at kulturskoler ønsker å tilby undervisning med samisk som formspråk eller arbeidsspråk, men mangler fagfolk og økonomiske midler til å kunne tilby dette.
7. Mange skoler og barnehager i hele Norge ønsker å markere 6. februar, og trenger aktiviteter og tiltak de kan koble seg på.

Partnere og samarbeid

Tidligere, nåværende og fremtidige samarbeidspartnere i prosjektet

Vi har hatt intensjonsavtaler og samarbeidsavtaler med flere aktører i perioden 2020-2023. I den andre fasen er det mål om langsiktige samarbeidsavtaler. I vedlagte arbeidsplan er nåværende samarbeidspartnere oppgitt.

Partnere og samarbeid

Tidligere, nåværende og fremtidige samarbeidspartnere i prosjektet

Vi har hatt intensjonsavtaler og samarbeidsavtaler med flere aktører, men alle er ikke oppdaterte ihht videre arbeid

- [Beaivváš Sámi Našunalteáhter](#) - Det Samiske Nasjonalteatret Beaivváš, Guovdageaidnu/Kautokeino
 - DUS på samisk og kvensk. Pilotprosjekt iverksettes i 2024
- [Áarjelhsaemien Teatere/Sydsamisk Teater](#), Mo i Rana
- [Giron Sámi Teáhter](#) - Kiruna, Sverige
- [Sámi Mánaid Teáhter - Samisk barneteater](#) v/Tana Kulturskole
- [Kvääniteatteri - Kventeateret](#), Storslett
 - DUS på samisk og kvensk. Pilotprosjekt iverksettes i 2024
- [Midtnorsk Filmsenter og Filmbussen Trøndelag](#)
- [ISFI - International Sami Film Institute, Kautokeino](#)
- [Norsk senter for folkemusikk og folkedans, Trondheim](#)
- [NUK / Festspillene i Nord Norge](#)
- [Sámi Lávdí - Sami Association of Performing Arts](#)
- [Davvi- senter for scenekunst, Hammerfest, Tromsø og Bodø](#)
- [Alfred Film, Tromsø](#)

Festivaler

- [NUFF - Nordisk Ungdomsfilmfestival, Tromsø, tilknyttet TIFF \(Tromsø Internasjonale Filmfestival\)](#) - Tromsø
 - [Samisk Filmworkshop 21-29.06.24](#)
- [Tjaktjen Tjáanghko](#) - Snåsa, Norge
 - Ulike laboratorier under årets festival 19-22.09.24
 - Filmworkshop
 - Sydis-dans
- [Raasten Rastah](#)
 - Visning av filmer fra filmworkshop i Snåsa
- [Riddu Ridđu](#) - Barne/ungdomsprogram
- [Márkomeannu](#) - Barne/ungdomsprogram
- [Beskánluossarock](#) - Barne/ungdomsprogram
- [Varangerfestivalen](#) - Barne/ungdomsprogram
- [Alta Live](#) - Barne/ungdomsprogram

- [Ijahis Idja](#) - Inare, Finland - Barne/ungdoms/talentprogram
- [Silence Festival](#) - Kaukonen, Finland
- Ankarede - Ankarede, Sverige

Språksentre i Norge

- [Sijti Jarnge](#) (Hattfjelldal)
 - Eu-prosjekt - Figurteater
 - Gjennom workshoper og lab vil vi undersøke potensialene i en kobling mellom figurteater og språkopplæring. Høsten 2024 gjennomførte to figurteaterkurs + workshoper hvor språkarbeidere kan teste ut figurteater som metode i språkopplæring for barn og unge. Erfaringene fra disse aktivitetene skal brukes til å videreutvikle et konsept som kan brukes i andre minoritetsspråklige kontekster i Europa.
- [Giielem nastedh](#) (Snåsa)
 - Viktig arena for synliggjøring av sørsamisk kultur og språk
 - Partner i pilot for samisk filmworkshop i regi av Midtnorsk Filmsenter og Filmbussen
 - Partner i prosjekt om Sydis-dans, sammen med Norsk senter for folkemusikk og folkedans
- [Halti kvenkultursenter](#)
 - Vertskap for kurs og workshop i figurteater, der vi skal undersøke hvordan figurteater kan være et virkemiddel i kvensk språkopplæring og revitalisering
- [Kárenaš Samisk språk- og kultursenter](#), Kárášjohka/Karasjok
- [Giellagiisá giellaquovddáš](#), Guovdageaidnu/Kautokeino
- [Várdobáiki](#), Dielddanuorri/Tjeldsund
- [Giellasiida](#) - Gáivuotna/Kåfjord
- [Árran Lulesamisk senter](#), Hábmer/Hamarøy

Kulturskoler

- Alta kulturskole
- Karasjok Kulturskole
- Kautokeino Kulturskole
- Snåsa Kulturskole
- Målselv kulturskole
- Tromsø Kulturskole
- Hamarøy kulturskole
- Tana kulturskole/Deanu kulturskuvla

Målgrupper

Aktivitetene i prosjektet retter seg mot

1. Unge mellom 12-22 år som vil være med å skape og delta
2. Unge mellom 16-26 år som ønsker et faglig dypdykk
3. Unge i alle aldre som ønsker å arbeide med kulturelle aktiviteter
4. Organisasjoner som sammen skal skape en struktur for aktiviteter innen scenekunst

Unge mellom 12-22 år skal som deltakere få mulighet til å

- få opplæring i organisasjonsarbeid og produksjonsledelse
- være medarrangør for kursaktiviteter i deres lokalmiljø
- delta på samlingsbaserte kurs og laboratorium
- møte og holde kontakt med andre kunstinteresserte unge

Unge mellom 16- 26 år som ønsker å lage et eget kunstnerisk uttrykk eller drifte amatørteatergrupper skal i tillegg ~~få mulighet til å~~

1. få en mentor som kan være en faglig støtte
2. få muligheten til å hospitere hos scenekunstaktører
3. få tilbud om økt kompetanse gjennom fagsamlinger
4. få være med på forestillingsproduksjon